

KUTSESTANDARD

Õpetaja, tase 7-1

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid.

Kutsestandardi kasutusalad

1. Inimeste kompetentsuse hindamine, sh enesehindamine ja vastavushindamine kutse andmisel; kutsenimetust märgitakse kutsetunnistusele.
2. Tööturu nõudmistele vastavate õppekavade ja koolitusprogrammide koostamine, hindamine, arendamine.
3. Ametite kirjeldamine ja tutvustamine.
4. Karjääri planeerimine ja aluse loomine elukestvaks õppeks.
5. Koolitusvajaduse väljaselgitamine ning koolituse planeerimine.
6. Ametijuhendite koostamine ja töötajate värbamine.
7. Kutsete ja kvalifikatsioonide võrdlemine.

Kutsenimetust	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Õpetaja, tase 7-1	7

A-osa KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus

Õpetaja töö on toetada õppijate arengut, lähtudes nende tasemest, võimetest ja vajadustest ning arvestades riiklikes õppekavades seatud eesmärkidega ja arendada oma kutseoskusi.

Õpetaja kavandab iseseisvalt ja koos teiste õpetajatega õpitegevust, õpetab ja kujundab selleks õppija arengut toetava õpikeskkonna. Professionaalse arengu eesmärgil reflekteerib oma tegevust. Vajadusel toetub oma töös nõustamisele ja mentorlusele ning nõustab ise õppijaid ja lapsevanemaid. Õpetaja osaleb meeskonna liikmena haridusasutuse arendus- ja loometegevuses, teeb koostööd kolleegide, tugispetsialistide, lapsevanemate ja õppijatega.

Õpetaja kutsealal on ka õpetaja, tase 7-2 kutse, kes lisaks õpitegevuste läbiviimisele toetab teiste õpetajate ning organisatsiooni arengut ja arendab valdkonna metoodikat oma organisatsioonis. Ta on õpetaja, tase 7-1-le nõustajaks ja mentoriks uurimistöö läbiviimisel ning õpivara arendamisel.

A.2 Tööosad

Õpetaja, tase 7-1 kutse koosneb järgmistest tööosadest ja -ülesannetest:

A.2.1. Õpi- ja õpetamistegevuse kavandamine

2.1.1. Õppija arengu- ja õpivajaduste väljaselgitamine.

2.1.2. Õpetaja töö kavade koostamine.

2.1.3. Osapoolte kaasamine.

2.1.4. Õppevara valimine.

A.2.2. Õpikeskkonna kujundamine

2.2.1. Füüsilise õpikeskkonna kujundamine.

2.2.2. Vaimse õpikeskkonna kujundamine.

2.2.3. Organisatsiooni kultuuri kujundamine.

A.2.3. Õppimise ja arengu toetamine

2.3.1. Õpetamine.

2.3.2. Õpiprotsessi ja klassi/rühma juhtimine.

2.3.3. Õppija arengu toetamine.

2.3.4. Õppimist ja arengut toetav tagasiside ja hindamine.
2.3.5. Osapoolte kaasamine.
A.2.4. Refleksioon ja professionaalne enesearendamine
2.4.1. Õpetaja oma töö analüüsimine ja enesearendamine.
2.4.2. Õpetamise ja õppimise uurimine ning pedagoogilise teadmuse levitamine.
2.4.3. Oma füüsilise, vaimse ja emotsionaalse heaolu tagamine.
A.2.5. Nõustamine ja mentorlus
2.5.1. Õppija nõustamine.
2.5.2. Lapsevanema nõustamine.
A.2.6. Arendus-, loome- ja teadustegevus
2.6.1. Haridusvaldkonna poliitika kujundamine ja arengu kavandamine.
2.6.2. Õppijatele suunatud õpivara koostamine või kohandamine.
A.3 Töö keskkond ja eripära
Õpetaja tööaeg ja puhkus on reguleeritud töölepinguseadusega. Töötingimused võivad täiendavalt olla reguleeritud töökorraldusreeglite või muude organisatsioonis kehtestatud õigusaktidega. Õpetaja töö on vaheldusrikas ja väljakutseid pakkuv, nõuab head suhtlemisoskust ja pingetalluvust, oluline on vaimse ja füüsilise tervise, sh häälte hoidmise oskus.
A.4 Töövahendid
Õpetaja peamised töövahendid on õpivara, kooli- ja kontoritarbed ning -tehnik, tahvel, IKT-vahendid ja -programmid ning erivahendid ja -materjalid vastavalt õpetatavale valdkonnale.
A.5 Tööks vajalikud isikuomadused
Õpetajatöös on olulised enastjuhtivus, ettevõtlikkus, vastutustundlikkus, enesekindlus, loominguviis, tolerantsus, empaatiavõime, ausus ja positiivsus.
A.6 Kutsealane ettevalmistus
Õpetaja hariduslik ettevalmistus on reguleeritud VV määrusega „Õpetajate koolituse raamnõuded“.
A.7 Enamlevinud ametinimetused
Õpetaja, pedagoog.

B-osa KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur
Õpetaja, tase 7-1 kutse taotlemisel on nõutav kompetentside B.2.1 - B.2.6 ja B.2.7 (lääviv kompetents) tõendamise.

B.2 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENTSID

B.2.1 Õpi- ja õpetamistegevuse kavandamine	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1) selgitab välja rühma ja õppija (vt lisa 1 "Kutsestandardis kasutatud terminid") ainealase taseme, õpioskuste ja õpimotivatsiooni taseme ning arvestab neid ainevaldkondlike, üldpedagoogiliste ja kasvatuslike eesmärkide seadmisel, toetudes õppekavale; tunneb ära haridusliku erivajaduse ja kaasab vajadusel tugispetsialisti õpikeskkonna tingimuste muutmiseks; valmistab ette arenguvestluse; 2) koostab õpetaja töökava, arvestades õppekava ning kavandab koostöös kolleegidega ainetevahelise lõimingu; töökavast lähtuvalt koostab tunnikava(d); lähtuvalt eesmärkidest valib õpetamiseks ja õppimiseks sobivad meetodid, hindamismudeli ning planeerib tegevuste aja; koostöös teiste spetsialistidega koostab vajadusel individuaalse õppekava, käitumise tugikava ja/või arenduskava; omab ülevaadet erivajadustega õppija toetamise protsessist; kasutab õpetaja töö kavandamisel (teadus)kirjandust;	

3) kaasab õppijaid, lapsevanemaid, kolleege ja tugispetsialiste õpitegevuste kavandamisse; informeerib osapooli õpieesmärkidest, sisust, õppekorraldusest, hindamismudelitest, huvitegevuse võimalustest, kasutades tõhusalt erinevaid infokanaleid (nt koosolek, e-suhtlus, individuaalne vestlus);
4) valib õppevara ja IKT-vahendite hulgast õpieesmärkide ning rühma tasemega sobiva, arvestades ka hariduslike erivajadustega õppijatega; juhendamisel kohandab õppeavara; hoiab end kursis õppevara ja IKT-vahendite uuendustega.

Teadmised:

- 1) lapse füüsiline, psüühiline, emotsionaalne, kõlbeline ning sotsiaalne areng;
- 2) ealised erinevused (sh kõne, tajus, mõtlemise, loovuse arengu ja sotsiaalsete oskuste osas).

Hindamismeetod(id): eneseanalüüs, portfoolio, vestlus, vaatlus.

B.2.2 Õpikeskkonna kujundamine

EKR tase 7

Tegevusnäitajad:

- 1) kasutab olemasolevat füüsilist õpikeskkonda, tagades selle turvalisuse ja kujundades seda lähtuvalt tervisekaitsenõuetest, õppijate vajadustest ja õpieesmärkidest; osaleb meeskonnatöös organisatsiooni õpikeskkonna kujundamisel; teab, kelle poole pöörduda probleemide ilmnemisel; tegutseb esmaabi vajavas situatsioonis sobival viisil;
- 2) loob vaimselt ja emotsionaalselt turvalise, arengut ja loovust toetava koostöise ning üksteist arvestava õpikeskkonna, lähtudes erinevate õppijate vajadustest ja õpieesmärkidest ning järgides inimõigusi, Eesti põhiseadust, laste õigusi ja organisatsiooni kodukorda; lahendab distsipliiniprobleeme, kaasates vajadusel kolleege, tugispetsialiste ja lapsevanemaid; kasutab olukorrale sobivaid suhtlusviise; on hea kuulaja;
- 3) osaleb organisatsiooni töö põhimõtete ja reeglite väljatöötamisel, järgib kokkulepitut reegleid; töötab koostöös õppijatega välja klassi/rühma reeglid ja rakendab neid järjekindlalt igapäevatoos, tutvustab neid lapsevanematele.

Teadmised:

- 1) lapse füüsiline, psüühiline, emotsionaalne, kõlbeline ning sotsiaalne areng;
- 2) ealised erinevused (sh kõne, tajus, mõtlemise, loovuse arengu ja sotsiaalsete oskuste osas);
- 3) keskkonna mõju gruppidele;
- 4) esmaabi andmine.

Hindamismeetod(id): eneseanalüüs, portfoolio, vestlus, vaatlus.

B.2.3 Õppimise ja arengu toetamine

EKR tase 7

Tegevusnäitajad:

- 1) õpetab, lähtudes õppija eripärast, seatud eesmärkidest ja ainetevahelisest lõimingust; rakendab õpetamisel erinevaid meetodeid ja rutiinseid toiminguid (nt eelteadmiste väljaselgitamine, oodatud õpitulemustest ja -tegevustest teavitamine, õpitegevused eesmärkide saavutamiseks, kokkuvõtte saavutatud tulemustest, tagasiside); analüüsib õpetamist ning kohandab tegevusi paindlikult lähtuvalt õppijate vajadustest; rakendab koostöös teiste spetsialistidega vajadusel individuaalset õppekava, käitumise tugikava ja/või arenduskava;
- 2) juhhib grupi arengut, arvestades grupi arengufaase; märkab konflikti tekkimise võimalust ja tegutseb vastavalt olukorrale; tunneb ära konflikti, leiab tõhusaid lahendusi ning vajadusel kaasab konflikti lahendamisse kolleege, õppijaid, lapsevanemaid ja tugispetsialiste;
- 3) kogub kvalitatiivsete ja kvantitatiivsete meetoditega andmeid õppijate arengu ja motivatsiooni kohta, tagasisisidestab; märkab õppijate erinevusi ja erivajadusi (nt õpistiilid, andekus, õpiraskused, kultuurilised eripärad) ning kaasab vajadusel õppija arengu toetamiseks kolleege, tugispetsialiste ja lapsevanemaid; arendab õppijate õpi- ja sotsiaalseid oskusi, kasutades rühmapõhiseid ja individuaalseid õppevorme; motiveerib õppima, pakkudes elulisi jõukohaseid õppeülesandeid ja luues eduelamuse igale õppijale; klassi-/ rühma juhatajana algatab ja teeb kolleegidega koostööd õppija arendamisel;
- 4) rakendab süsteemselt erinevaid õppimist toetavaid tagasiside ja hindamise viise, lähtudes õppija eripärast ja hindamist reguleerivatest dokumentidest; toetab enastjuhtiva õppija kujunemist, suunates õppijat õpieesmärkide seadmisele ja eneseanalüüsile; koostab hindamismudeleid/ -kriteeriume ja hindab õppijaid nende alusel; teavitab õppijaid ja lapsevanemaid hindamismudelitest;
- 5) kaasab õppijaid, lapsevanemaid, kolleege ja tugispetsialiste õpitegevusse, tagasisidesse ja hindamisse, kasutades erinevaid meetodeid; kavandab ja viib läbi lapsevanemate koosolekuid.

Teadmised:

- 1) lapse füüsiline, psüühiline, emotsionaalne, kõlbeline ning sotsiaalne areng;
- 2) ealised erinevused (sh kõne, tajus, mõtlemise, loovuse arengu ja sotsiaalsete oskuste osas);

3) arengusühholoogia.	
Hindamismeetod(id): eneseanalüüs, portfoolio, vestlus, vaatlus.	
B.2.4 Refleksioon ja professionaalne enesearendamine	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1) reflekteerib oma õpetamist ning ainealast pädevust, kogub tagasisidet õppijate õpitegevuste ning -tulemuste kohta; kavandab muudatusi õpetamis- ja kasvatusprotsessis, määratleb oma koolitusvajaduse ja koostab enesearenduskava, arvestades ka kooli arenguvajadusi ja riiklikke haridusprioriteete; mõtestab oma rolli õpetajana ja analüüsib õpetajatöö põhiväärtusi, jagab neid kolleegide, õppijate ja lapsevanematega ühiste väärtushoiakute kujunemiseks; 2) analüüsib õpiprotsessi, määratleb probleemid, sõnastab haridusuuringu (sh tegevusuuring) eesmärgi(d) ning kavandab ja viib juhendamisel läbi uurimistööd, kasutades sobivaid meetodeid ning arvestades valdkonna uurimistöö eetikast; analüüsib ja tõlgendab nii enda kui ka teiste uurijate uurimistulemusi ning rakendab neid õpetamise parendamisel ja enese arendamisel; 3) jälgib, hindab ja väärtustab oma füüsilist, vaimset ja emotsionaalset tervist, tegutseb nende tasakaalus hoidmise nimel, optimeerides iseenda aja- ning energiakulu; otsib probleemide tekkimisel vajadusel abi kolleegidelt, mentorilt, organisatsiooni juhtkonnalt, tugispetsialistilt jt; märkab kolleegi edusamme ja tunnustab teda.	
Teadmised: 1) uurimistöö alused; 2) refleksiooni alused.	
Hindamismeetod(id): eneseanalüüs, portfoolio, vestlus, vaatlus.	
B.2.5 Nõustamine ja mentorlus	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1) nõustab õppijat konkreetse vajaduse või küsimuse ilmnemisel oma (aine)valdkonnas, ka ennetavalt; toetab õppijat õpioskuste arendamisel ja ainealaste teadmiste omandamisel; viib läbi konsultatsioone ja arengut toetavaid vestlusi; teeb koostööd tugispetsialistidega; 2) viib läbi õppija arengu toetamisele suunatud vestlusi, vajadusel kaasab tugispetsialiste; nõustab lapsevanemat õpitegevustega seonduvates küsimustes, vajadusel kaasab tugispetsialiste.	
Teadmised: 1) nõustamise põhimõtted, meetodid.	
Hindamismeetod(id): eneseanalüüs, portfoolio, vestlus, vaatlus.	
B.2.6 Arendus-, loome- ja teadustegevus	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1) osaleb organisatsiooni arengut suunavate dokumentide koostamisel; osaleb valdkonna ühenduste ja ekspertgruppide töös; annab sisendit ja tagasisidet eelnõudele, ettepanekutele, arengukavadele jm; 2) märkab õpivara puudusi ja teeb organisatsiooni (aine)valdkonna juhtidele ettepanekuid õpivara kohandamiseks ja koostamiseks; juhendamisel kohandab õpivara, arvestades õppijate vajadusi.	
Teadmised: 1) intellektuaalse omandi kaitse.	
Hindamismeetod(id): eneseanalüüs, portfoolio, vestlus, vaatlus.	

KUTSET LÄBIVAD KOMPETENTSID

B.2.7 Õpetaja, tase 7-1 kutset läbiv kompetents	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1) valdab õpetatavaid aineid ja ainevaldkondi, hoiab end kursis valdkondlike uuendustega, arvestades valdkonna- ja ainealase teadmuse, teaduspõhisuse ja parimate praktikate ning õppekavast tulenevate nõuetega; 2) kasutab korrektset õpetamiskeelt kõnes ja kirjas ning väljendab ennast arusaadavalt; kasutab oma töös õpetamiskeelt tasemel C1 (vt lisa 2 „Keeleoskuse hindamise skaala“) ning ühte võõrkeelt vähemalt suhtlustasemel; 3) märkab, tunnustab, innustab õppijat, lapsevanemat ja kolleegi, tunnustab ka väikseid edusamme;	

- 4) suheldes näitab üles austust ja hoolivust; seab inimesed esikohale, töötab tõhusalt üksikisikutega ja meeskonnas; aktsepteerib inimeste erinevusi ning arvestab neid koostöö tegemisel, väärtustab koostööd kui lisaväärtuse tootjat;
- 5) loob positiivse suhtluskeskkonna ja käitub vastavalt headele suhtlemistavadele; suhtleb edukalt erinevate tasandite ja sihtgruppide inimestega, loob koostööks vajalikke suhtevõrgustikke; kujundab õppijate kommunikatsiooni-/ suhtlemisoskusi; analüüsib ja arendab oma suhtlemisoskusi, teeb konstruktiivset kriitikat ja on sellele avatud;
- 6) juhindub oma töös õpetaja kutse-eetikast; toetab oma tegevuse kaudu kutse-eetika ja õpetaja ameti laiemat teadvustamist ning väärtustamist ühiskonnas; kujundab ja järgib ühiskonna väärtusi ja norme erinevates keskkondades; kujundab oma eeskujuga õppijate väärtusi;
- 7) tegutseb teadliku ja vastutustundliku kodanikuna, toetades ühiskonna demokraatlikku arengut;
- 8) tunneb oma tugevaid ja nõrku külgi ning teostab ennast neid arvestades; töötab oma võimete kohaselt;
- 9) tööülesandeid täites kasutab matemaatilist keelt ja meetodeid (nt andmete analüüsimine ja tõlgendamine, järelduste tegemine, üldistamine);
- 10) on orienteeritud tulemustele ja isiklike tööeesmärkide saavutamisele; otsib võimalusi enesearendamiseks ja karjääris edasilikumiseks; tuleb välja uute ideedega ja viib neid ellu, arvestades valdkonna- ja ainealase teadmuse, teaduspõhisuse ja parimate praktikatega; märkab probleeme ja neis peituvaid võimalusi; reageerib paindlikult muutustele ja võtab arukaid riske;
- 11) kasutab sobivaid IKT- vahendeid ja võimalusi, kujundades õpikeskkonda ja viies läbi õpitegevusi; kasutab e-õppeks sobivaid keskkondi ja õppemeetodeid; kasutab kaasaegseid IKT-põhiseid suhtlusvahendeid; hindab ja arendab oma haridustehnoloogilisi pädevusi vastavalt organisatsiooni International Society for Technology in Education (ISTE) õpetajate haridustehnoloogiliste pädevustele (<https://www.e-oep.ee/images/50001035/ISTE%20NETS.T.pdf>).

Teadmised:

- 1) haridusvaldkonnaga seonduv seadusandlus;
- 2) ühiskonna toimimise põhimõtted (Eesti, Euroopa ja maailma kultuuriruum, riigikorralduse ja säästva arengu põhimõtted jne);
- 3) haridusvaldkonna institutsionaalne korraldus, sh haridusvaldkonna katusorganisatsioonid;
- 4) kommunikatsiooni alused, sh avalik esinemine ja meediaga suhtlemine;
- 5) etikett.

Hindamismeetod(id):

Läbivat kompetentsi hinnatakse teiste kutsestandardis toodud kompetentsidega integreeritult.

C-osa ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	21-15052013-2.1/4k
2. Kutsestandardi koostajad	Margus Pedaste, Tartu Ülikool Katrín Meinart, Eesti Õpetajate Liit Evi Veesaar, Eesti Haridustöötajate Liit Kaja Plado, Eesti Eripedagoogide Liit Urve Rannaääre, Eesti Koolijuhtide Ühendus Maris Laanela, Eesti Lasteaednike Liit Katrín Poom-Valickis, Tallinna Ülikool Vilja Saluveer, Haridus- ja Teadusministeerium Margit Timakov, Eesti Õpetajate Liit Toomas Kruusimägi, Eesti Koolijuhtide Ühendus
3. Kutsestandardi kinnitaja	Hariduse Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	10
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	15.05.2013
6. Kutsestandard kehtib kuni	26.11.2013
7. Kutsestandardi versiooni number	4

ESF programm "Kutsete süsteemi arendamine"

8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	2341 Põhikooli (1.–9. klass) õpetajad
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	7
C.2 Kutsenimetuse võõrkeeles	
Inglise keeles	Teacher, level 7-1
C.3 Lisad	
Lisa 1 Kutsestandardis kasutatud terminid	
Lisa 2 Keelte oskustasemete kirjeldused	